

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 27 dec. 1950

*'s Middags te 1.30 uur aangevangen, Plein 2b.

Aanwezig: De Minister-President, Voorzitter, en de Ministers Van den Brink, Götzen, s'Jacob, Joekes (bij de punten 2f - 2h en 3a - 3c), Lieftinck, Van Maarseveen (punten 2f - 2h en 3a - 3c), Mansholt, Rutten, Van Schaik, Spitzen, Stikker (punten 1 - 11), Struycken, Teulings en In 't Veld.

Tevens is aanwezig Staatssecretaris Blom bij de punten 2f - 2h en 3a - 3c.
Secretaris: Drs. J. Middelburg.

- - -

2d. *Oprichting van Nederlandse zender in Djakarta*

Minister s'Jacob vraagt de aandacht van de Ministers Götzen en Stikker voor de bouw van een Nederlandse zender bij het Hoge Commissariaat in Djakarta. Minister Götzen deelt mede, dat de Indonesische Regering hiervoor toestemming zal verlenen, indien ook het Hoge Commissariaat in Nederland eenzelfde vergunning zal kunnen krijgen. Wat de kosten (f. 350.000) betreft, merkt spreker op, dat in vijf jaren dit bedrag kan worden bespaard op de zendkosten. Minister Lieftinck zal het voorstel in nadere overweging nemen. De Raad besluit de betrokken Ministers te machtigen in onderling overleg hieromtrent een beslissing te nemen.

- - -

3b. *De Nieuw-Guineaconferentie* (Zie notulen Ministerraad d.d. 26 December 1950 punt 1.)

Minister Van Maarseveen deelt mede, dat de Indonesische delegatie het Nederlandse voorstel om de soevereiniteit aan de Unie op te dragen heeft verworpen, terwijl deze omtrent het tweede voorstel inzake het betrekken van de UNCI in de onderhandelingen geen standpunt heeft ingenomen, aangezien zij daaromtrent geen instructies had. Afgesproken is, dat beide delegaties 's middags een verklaring zullen afleggen. Spreker doet mededeling van belangrijke punten van de Indonesische verklaring en leest vervolgens het concept voor van de Nederlandse verklaring; beide verklaringen zullen worden gepubliceerd. Minister Mansholt constateert, dat Nederland de onderhandelingen niet als geëindigd beschouwt. Minister Van Maarseveen merkt hierbij op, dat voor voortzetting der besprekingen twee partijen nodig zijn; over een voortzetting der besprekingen is eindeloos met de Indonesiërs gesproken, doch hun mandaat houdt vandaag op. Staatssecretaris Blom deelt mede, dat men voorlopig wel heeft ingestemd met een clause in het gemeenschappelijk communiqué, dat thans deze phase van de onderhandelingen is beëindigd.

Minister Stikker zegt in aansluiting op de besprekingen van de vorige dag, dat het niet zijn bedoeling is onder alle omstandigheden uit het Kabinet te treden, doch dat moest worden voorkomen, dat, enerzijds de onderhandelingen op een dood punt kwamen en anderzijds de Regering in strijd zou komen met het Parlement. Thans is van Nederlandse zijde aangeboden de helft van de soevereiniteit en voortzetting der besprekingen onder medewerking van de UNCI. Als echter internationale bemiddeling zal plaats vinden met reeds de helft van de soevereiniteit overgedragen, ziet spreker er van komen, dat de soevereiniteit geheel zal moeten worden overgedragen. Dat is evenwel meer dan waartoe het Kabinet tegenover het Parlement gerechtigd is. Aangezien het van betekenis is, welke denkbeelden Mr. Rum terzake huldigt heeft de Engelse Ambassadeur uitvoerige besprekingen met de Australische Ambassadeur in Djakarta, waarbij ook het denkbeeld is besproken om tussen de drie landen (Nederland, Indonesië en Australië) over het beheer van Westelijk Nieuw-Guinea te spreken. Ofschoon onzerzijds reeds een vermoeden bestond van dergelijke besprekingen, is dit destijds in Djakarta van Australische zijde ontkend. Mr. Rum heeft als de belangrijkste taak van het ogenblik aangegeven het Kabinet-Natsir in stand te

doen blijven. In de laatste vergadering is afgesproken, dat spreker het besluit tot zijn ontslagaanvraag zou aanhouden tot vandaag. Spreker meent, dat de onderhandelingen ongelukkig zijn verlopen: afschoon hij een andere weg had voorgesteld, heeft het Kabinet in meerderheid anders besloten. Het komt wel meer voor, dat een Minister bij een besluit van de Raad laat aantekenen, dat hij het met dat besluit niet eens is. Het betreft hier echter een kwestie, waarin de Raad moet besluiten of de Minister met een afwijkend standpunt ontslag moet nemen.

Minister *Van Maarseveen* merkt op, dat het Indonesische beleid een gemeenschappelijke zaak van Minuor en Buitenlandse Zaken is. Spreker kan zich niet verenigen met een overdracht van de souvereiniteit aan Indonesië. Als Minister *Stikker* een ander standpunt inneemt, ducht spreker verschil in beleid en ziet hij niet hoe een vruchtbare samenwerking tussen Uniezaken en Buitenlandse Zaken mogelijk is.

Minister *Van Schaik* verwacht, dat de verhouding met Indonesië door het afbreken der onderhandelingen zeer zal lijden. Een verdergaand standpunt zou dit Kabinet echter niet gemakkelijk kunnen innemen, want hierin is het Kabinet niet homogeen. Minister *Spitzen* zou gaarne iets vernemen over het contact, dat de vorige dag met de Kamer heeft plaats gehad. Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat in de bespreking met de Tweede-Kamerleden het voorstel om de souvereiniteit aan de Unie op te dragen in het algemeen gunstig is ontvangen bij de KVP en de PvdA, terwijl de heer *Tilanus* dit punt heeft opengelaten. De overige partijen hebben zich hiertegen verklaard. Het subsidiaire voorstel betreffende inschakeling van de UNCI heeft ondersteuning hoofdzakelijk van de PvdA ondervonden. De Kamerleden waren zich bewust van het risico dat een mislukking van de Conferentie meebrengt. Wat betreft het opvangen van de repercussies van het afbreken der onderhandelingen, wijst spreker er op, dat op dit punt reeds verschillende stappen zijn ondernomen. Het beleid op dit punt eist nauwe samenwerking met Buitenlandse Zaken.

Minister *Stikker* ziet voor het geval zich grote moeilijkheden in Indonesië zullen voordoen slechts één weg n.l. een beroep op de Voorzitter van de Verenigde Naties om de besprekingen weer op gang te brengen. Aangezien Nederland dan tot verdere concessies bereid zal moeten zijn, zal het Kabinet hiervoor machtiging van de partijen moeten hebben.

Minister *Lieftinck* constateert, dat door het voorstel inzake de UNCI de Nederlandse Regering de deur voor onderhandelingen niet heeft gesloten. Aangezien de Indonesische delegatie niet heeft geantwoord, heeft men ook van die zijde in negatieve zin de deur niet dicht gedaan. Hoewel het Nederlands Parlement geen motie van vertrouwen kent, zoals in Frankrijk, lijkt het spreker wenselijk op korte termijn een duidelijk uitspraak van de Kamer te vragen. De *Minister-President* waarschuwt tegen het uitlokken van een dergelijke uitspraak. Er zijn tal van gevallen, waarin de Kamer zich neerlegt bij een beslissing van de Regering, terwijl onnodig uitgelokte uitspraak wellicht in negatieve zin zou uitvallen. Spreker herinnert aan de ervaringen van Minister *Colijn*, toen de RK-Staatspartij onder leiding van Mr. *Aalberse* niet bereid was een duidelijke uitspraak inzake haar vertrouwen in het Kabinet te doen. In het onderhavige geval verwacht spreker, dat men toch geen duidelijke uitspraak van de Kamer zal krijgen, terwijl dan oppositionele leden de gelegenheid hebben opnieuw hun bezwaren in den brede te verkondigen. Spreker heeft overigens de indruk, dat de Nederlandse Regering tot de uiterste grens is gegaan, terwijl men van Indonesische zijde niet met een tegemoetkomend voorstel is gekomen. Spreker meent, dat de Regering de loop der zaken thans even moet afwachten. Hij ziet twee mogelijkheden. Als Indonesië zich op het juridische standpunt plaatst, dat de status quo in Nieuw-Guinea is geëindigd, is dit een rechtsgeschil, dat men voor het Uniehof moet brengen. De Indonesische Regering kan ook besluiten het overleg met behulp van de UNCI voort te zetten; dit behoeft dan geenszins te betekenen, dat de gehele souvereiniteit moet worden overgedragen. Spreker verwacht geen enkel resultaat van een bijeenkomst van de Voorzitters van de vier Kamerfracties, aangezien deze zonder noodzaak en zonder concrete voorstellen van de Regering inzake souvereiniteitsoverdracht niet tot overeenstemming zullen komen. Er bestaat weliswaar een tegenstelling tussen verschillende Ministers met betrekking tot de mogelijkheid de souvereiniteit

over Nieuw-Guinea aan Indonesië over te dragen. Aangezien de Nederlandse Regering echter in elk geval bezwaarlijk thans Indonesië achterna zou kunnen lopen met een aanbod inzake deze overdracht, is deze kwestie in deze zin op het ogenblik niet acuut. In verband hiermede doet spreker een dringend beroep op zijn ambtgenoten om hun werk voort te zetten.

De *Raad* sluit zich na enige verdere discussie bij het standpunt van de Minister-President aan.

Minister *Joekes* is het eens met het standpunt, dat geen mondelinge verklaring in de Kamer moet worden afgelegd; toch zal het goed zijn een stuk aan de Kamer te zenden, waarbij de op de Conferentie gewisselde stukken worden aangeboden. De *Minister-President* is eveneens van oordeel, dat deze stukken aan de Kamers moeten worden toegezonden, die dan zelf kunnen beslissen of zij een debat daarover wensen.

Minister *Stikker* merkt op, dat de Hoge Commissaris een richtlijn heeft gevraagd voor een besluit, wanneer van de nog aanwezige Nederlandse troepen gebruik zou kunnen worden gemaakt. Minister *s'Jacob* heeft een conceptantwoord opgesteld met de strekking, dat gewapend optreden moet worden vermeden zolang van incidentele acties sprake is. De *Minister-President* is van oordeel, dat alleen in een volstreekte noodtoestand van de Nederlandse troepen gebruik mag worden gemaakt.

c. *De kwestie van de Ambonese militairen* (Zie MR d.d. 23 December, punt 2.)

Minister *s'Jacob* deelt mede, dat Ds. Sahetapy naar Indonesië zal vertrekken met het doel de Ambonese militairen opnieuw te bewegen vrijwillig naar Ambon te gaan. H.M. de Koningin heeft deze Ambonese vertegenwoordiger gisteren ontvangen. Spreker is voornemens Donderdag in de Eerste Kamer bij de behandeling van het wetsontwerp inzake verlenging van de dienstdienst in Indonesië iets omtrent deze nieuwe poging te zeggen.

Minister *Van Maarseveen* is van oordeel, dat een persbericht moet worden uitgegeven, waarin tot uiting komt, dat volgens inlichtingen van de rayoncommandanten de Ambonese militairen bereid waren naar Ambon af te vloeien, totdat de berichten van Aponno uit Nederland werden ontvangen. Deze publicatie zal a.s. Vrijdag of Zaterdag kunnen plaatsvinden. De *Raad* verklaart zich hiermede accoord.

- - -